

Svar på skriftligt spörsmål SSS 520/2022 rd

Svar på skriftligt spörsmål om Försörjningsberedskapscentralens beredskap inför eventuella hotbilder från Rysslands anfallskrig samt om att förtydliga social- och hälsovårdsministeriets information i Finland

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 520/2022 rd undertecknat av riksdagsledamot Arja Juvonen /saf:

Vilken är Försörjningsberedskapscentralens situation när det gäller att upprätthålla medborgarnas säkerhet i fråga om tillgången till jodtabletter,

hur har Försörjningsberedskapscentralen i övrigt förberett sig på eventuella hotbilder från Rysslands anfallskrig för Finland och

hur ämnar social- och hälsovårdsministeriet förtydliga sina rutiner i anslutning till information i plötsliga situationer?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

I början av våren 2022 tillsatte social- och hälsovårdsministeriet en omfattande jodarbetsgrupp för att uppdatera de 20 år gamla jodanvisningarna. I arbetsgruppen ingår representanter för bland annat social- och hälsovårdsministeriets ansvariga tjänstemän, inrikesministeriet, Strålsäkerhetscentralen (STUK), Institutet för hälsa och välfärd (THL), Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet (FIMEA), Kommunförbundet, Finlands apotekareförbund, Finlands Läkarförbund, Hälsovårdarförbundet, Försörjningsberedskapscentralen och de regionala representanterna för social- och hälsovårdsförvaltningen samt sakkunniga från HUS och Militärmedicinska centralen. Arbetsgruppen uppdaterade anvisningarna om användning, upphandling, lagring och distribution av läkemedelsjod.

I nödsituationer med strålrisk är skydd inomhus den primära skyddsåtgärden och den minskar effektivt strålningsexponeringen. Intag av jodtabletter är en sekundär skyddsåtgärd vid nödsituationer med strålrisk, vilket kompletterar skyddet inomhus. Genom att ta jodtabletter förhindrar man att radioaktiv jod anhopas i sköldkörteln. Det rekommenderas att man har jodtabletter hemma för barn över 3 år och vuxna upp till 40 år. Jodtabletter kan köpas på apotek utan recept. Våren 2022 köptes miljontals doser jodtabletter till hushåll. För närvarande finns det åter jodtabletter att få på apoteken.

Jodtabletter ska tas endast på uppmaning av myndigheter. I en nödsituation med strålrisk kan STUK ge en rekommendation om intag av jod i ett område där jodhalten förutspås stiga till en gränsöverskridande nivå. Enligt STUK:s rapport är ett område där det eventuellt finns ett behov av jodtabletter i en nödsituation med strålrisk beroende på väderleken ligga cirka 20 kilometer i vindens riktning för vuxna i åldern 40 år och cirka 150 kilometer för barn.

Social- och hälsovårdsministeriets kanslichef fattar det egentliga beslutet om en sådan rekommendation. Informationen förmedlas till allmänheten av den regionala räddningschefen som leder åtgärderna för att reagera på olyckan, bland annat via varningsmeddelanden till exempel i radio och tv. Med beaktande av den mycket låga sannolikheten för en allvarlig kärnkraftsolycka i Finland eller vårt närområde är behovet av jodtabletter mycket osannolikt.

Fimea och Försörjningsberedskapscentralen samarbetar med aktörerna inom läkemedelsområdet i fråga om tillgången till läkemedel. När det gäller jodtabletter känner man inte till något allmänt tillgänglighetsproblem med undantag av styrkan som lämpar sig för dosering till barn under 3 år, så skyddet för denna åldersgrupp genomförs genom offentliga upphandlingar som redan inletts. Försörjningsberedskapscentralen har inte till uppgift att upphandla eller distribuera jodpreparat till hushåll eller inrättningar i akuta olycksituationer. Försörjningsberedskapscentralen har dock på basis av sin egen riskbedömning betydande mängder jodtabletter i säkerhetsupplagen.

Utveckling av försörjningsberedskapen hör till ministeriets verksamhetsområde och varje ministerium styr och följer upp hur de uppgifter som hänför sig till tryggheten av samhällets vitala funktioner genomförs inom det egna ansvarsområdet samt hur den handlingsförmåga som uppgifterna förutsätter utvecklas. Försörjningsberedskapscentralen bildar en allmän lägesbild av försörjningsberedskapen i nära samarbete med försörjningsberedskapsorganisationens pooler. Från och med början av december 2021 har lägesbilden fokuserat på hur det skärpta säkerhetsläget och Rysslands anfallskrig påverkar försörjningsberedskapen samt på att bedöma konsekvenserna under den närmaste framtiden. På basis av lägesbilden har Försörjningsberedskapscentralen gjort noggrannare analyser av olika helheter. Försörjningsberedskapscentralen har i samarbete med olika aktörer kontinuerligt utvecklat antalet säkerhetsupplag samt deras innehåll. Den har också offentligt uppmanat alla aktörer att granska sina egna beredskapsnivåer samt sina utvecklingsbehov och beredskapsplaner.

Dessutom har Försörjningsberedskapscentralen på längre sikt utfört scenarioarbete om alternativa utvecklingsförlopp i Rysslands anfallskrig och dessa scenariers inverkan på Finland och Finlands försörjningsberedskap. Försörjningsberedskapscentralen deltar också aktivt i beredskapsarbetet i ministerarbetsgruppen. Ministerarbetsgruppen bedömer bland annat konsekvenserna av Rysslands anfallskrig mot Ukraina samt styr beredskapen.

I fråga om informationen kommer man i social- och hälsovårdsministeriets kommunikation att utarbeta en kommunikationsplan för kommunikationen om alla ämnen som berör flera aktörer

samt för att bättre beakta medborgarperspektivet. En närmare samordning med jobarbetsgruppen och andra aktörer säkerställs. Dessutom förtydligas de olika aktörernas ansvar. Ministeriet diskuterar rutiner med medierna och informerar om saken på statsrådets nivå.

Helsingfors 1.11.2022

Social- och hälsovårdsminister Hanna Sarkkinen